

6. 6. 2003

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Křesťanské pojetí spravedlnosti (právně-filozofická analýza), III. část.

Pojetí Satana jako trestajícího ex post by bylo chybné. Pakliže i na tuto entitu nahlížíme jako na projev spravedlnosti, musíme jí přiznat jednu z nepopíratelných funkcí: Zkoušky. Jak se stát spravedlivým?! Je zde totiž otázka, zda dosahujeme spravedlnosti skrze „modlitby“ nebo „zkoušky“?

Je zde třeba zaobírat se všemi projevy spravedlnosti – Boží spravedlnosti, jelikož ta je tou v křesťanském světě jedinou skutečně provždy platnou spravedlností a pakliže ji někdo „křiví“, musí modifikovat Boží zákon – tedy Bibli. V Bibli je taková „antimodifikační klauzule“ a je jí Evangelium podle Matouše, další část ze zde již citovaného „Dovršení Zákona a Proroků“, tedy Matouš 5,18: „Amen, pravím vám: Dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné písmenko ani jediná čárka ze Zákona, dokud se všechno nestane. Kdo by tedy zrušil jediné z těchto nejmenších přikázání a tak učil lidi, bude v království nebeském vyhlášen za nejmenšího; kdo by je však zachovával, a učil, ten bude v království nebeském vyhlášen velkým. Neboť vám pravím: Nebude-li vaše spravedlnost o mnoho převyšovat spravedlnost zákoníků a farizeů, jistě nevejdete do království nebeského“^[i].

Nakolik je toto ustanovení podobné dnešním antimodifikačním^[ii] klauzulím například v naší ústavě: „Čl. 9 (1) Ústava může být doplňována či měněna pouze ústavními zákony. (2) Změna podstatných náležitostí demokratického právního státu je nepřipustná. (3) Výkladem právních norem nelze oprávnit odstranění nebo ohrožení základů demokratického státu.“^[iii]

Srovnáme-li tato dvě ustanovení, která jsou historicky od sebe vzdálena nejméně 1900 let a zakomponujeme je do kontextu tehdy – a nyní – platného právního řádu, je to ve skutečnosti totéž. Boží zákon směl měnit jen Bůh a bylo nutno řídit se jeho příkazy, ačkoliv bylo připuštěno například soudcům (vyvoleným), aby Zákon vykládali a tím podávali jistou extenzitu. I to je myšlenka Ježíše Krista, který jak sám praví, nepřichází Zákon zrušit, nýbrž naplnit, čili též vyložit. Rámec starověkého světa určil Bůh – tak rámec dnešního světa, našeho státoprávního pořádku určuje idea demokracie.

Ani dnes není pochopitelně změna ústavy vyloučena – a pakliže budeme Bibli ergo Boží Zákon považovat za ústavu své doby, pak i tehdy bylo možné ji „měnit“ výkladem a nebo Božím zásahem, resp. Boží vůlí, která se projevila.

Na tuto tradici navazovaly tzv. Boží soudy neboli ordály zvláště ve středověkém evropském soudnictví, které se dovolávaly všudypřítomné Boží prozřetelnosti jako nejvyššího soudce. Paradoxem tak mohou být ordály s čarodějnicemi, například „ordál vodou“, který spočíval v ponoření dotyčné na poměrně dlouhou dobu do vody. Pakliže přežila, byla uznána vinnou, jelikož jí dle tehdejších dogmat nepochybně pomáhal ďábel. Naopak utopila-li se, byla tím prokázána její nevina, protože si „ji povolal Bůh“. V případě smrti byla tedy shledána spravedlivou. Tento fakt musíme přijímat jako součást naší historie a dědictví předků, s nímž je třeba se vyrovnat.

Výkladem je zde nepochybně působení Ježíše Krista a i jeho slova ve výše uvedeném Matoušově evangeliu jsou poněkud dvojsečná. Na jedné straně bude ten, kdo mění boží zákon vyhlášen za nejmenšího v království Božím, na druhé straně, bude-li tento výklad dle myšlenek zákoníků či

farizeů, je Boží království vykladači zcela zapovězeno - není však přímo „přislíbeno peklo“! Je zde hluboce implicitně pamatováno na lidskou omylnost - a Bůh sám své příkazy nevykládá, vykládá je jen skrze proroky, kteří jsou ve své podstatě lidmi. Výklad tak může být dobrý, ale také špatný a pakliže si je vykladatel vědom toho, že při výkladu nedodržel celý Zákon, stihne jej trest shledání být nejmenším v království nebeském. Na druhé straně jsou zde limity - pakliže by ať již vědomě či nevědomě (a počítá se zde samozřejmě se znalostí výkladů ostatních, čili nevědomé souznění výkladu se zákoníky či farizeji je prakticky vyloučeno) vykládal Boží Slovo jako zákoník či farizeji, nebude mu přístup do království nebeského vůbec umožněn.

Pojetí Satana jako trestajícího ex post by bylo chybné. Pakliže i na tuto entitu nahlížíme jako na projev spravedlnosti, musíme jí přiznat jednu z nepopíratelných funkcí: Zkoušky. Jak se stát spravedlivým?! Je zde totiž otázka, zda dosahujeme spravedlnosti skrze „modlitby“ nebo „zkoušky“? A pakliže je modlitba ve skutečnosti ochranou před pokušením, tedy před nezvládnutím zkoušky, je tato otázka irelevantní, neboť splývá v jedno a sama si odpovídá: Zlo je zkouškou, skrze kterou je možné projít, je očištným ohněm, na jehož konci stojí spravedlnosti a očištěný je Spravedlivý. Tak i křesťanství vytváří spíše očištec nežli peklo. Očištec je zde bránou k blaženosti, k tomu, aby se člověk stal po smrti Spravedlivým. Peklo má spíše funkci preventivní, či přesněji řečeno „odstrašující“, jako konečné možné řešení, nelze-li hříšníka napravit a nelze-li jej zařadit mezi Spravedlivé. Pozitivní vidění světa i „zásvětího života“ tak výrazně převládá.

Pakliže Satana zařadíme mezi čtyři Boží projevy spravedlnosti, jakou roli mu přiřkneme? Jeho role je dle křesťanského pojetí dvojí. Ta první je základní a je jí „chystat zkoušky“ - tedy prověřující odhodlání být spravedlivým. Na rozdíl od třech výše zmíněných archandělů, kteří jsou apriori přesvědčeni, že je třeba bránit lidi a dovést je do „stáda spravedlivých“, satan je „zkušební komisař“, který má hluboce filozofický princip, jelikož pochybuje a pochybnosti jsou základem filozofie. A k pochybnostem navádí i lidi. Je to stále stejný princip: poznání tepla versus zimy, hladu versus nasycení... Tak Satan ukazuje možnosti být nespravedlivým a těžko by se bez jeho působení dokazovala (ne)spravedlnost! Jak dokázat spravedlnost bez jejího opaku?! Satan, jako žalobce a svůdce je tedy neoddělitelnou součástí rekoncidence skutečné spravedlnosti, je v ní implicitně obsažen jako v každém světle je ukryta možnost tmy. Satanova podstata na první pohled popírající pravdu a spravedlnost je naopak průběžným kamenem právě spravedlnosti.

Pakliže se Satan bouří proti řádu, je to podobné, jako kdyby popíral sám sebe, jelikož i on má v tomto řádu své místo. Toto popření však není nesmyslné, je pouze hlubší, než povrchní rovina uvažování. Bylo by možné přirovnat takové popření k výroku: „Tato věta neexistuje“. Vidíme, že věta existuje, vnímáme ji, avšak současně uznáme-li její obsah, musíme uznat, že neexistuje. Není zde kategorie, která by ji rozeznávala od lži, proto e nezabýváme, zda je věta pravdivá či nikoliv, pouze vnímáme její formu a obsah. Pakliže chceme vnímat její obsah, musíme od něj paradoxně odhlédnout a nahlížet jen „vnější formu“. Právě tato forma umožňuje existenci věty ve světě, ačkoliv sama věta svoji existenci popírá a z rámce daného formou se snaží vymanit. Vztah Boha a Satana je podobný. Kdyby nebylo Boha, nemohl by se Satan vymezit, nemohl by zastávat pozici chtěného chaosu, jelikož té lze dosáhnout jen v kontrastu s řádem. A rovněž opačně Bůh apriori musí vymezit rámec pro protipól sebe samého, aby byl rozpoznatelný a definovatelný, rozuměj vymezitelný. Lidský rozum podmiňuje existenci podobných kategorií jen jako vzájemných protikladů, jen tak je lze smyslově poznat a určit.

Dozajista i proto není Satan zničen záhy po jeho odporu proti Bohu a člověku, nýbrž je využit v rámci vševědoucí spravedlnosti reprezentované Bohem jako jeden ze čtyř principů spravedlnosti a to jako „spravedlnost prověřující“.

[i] Převzato z oddílu Evangelium podle Matouše z Bible - ekumenický překlad, 7. vyd., Praha, 1996, str. 14.

[ii] Rozuměj klauzulím zaručujícím rigiditu základů právního řádu České republiky.

[iii] Ústavní zákon č. 1/1993, Ústava České republiky, čl. 9.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prováděcí nařízení Komise \(EU\) č. 305-306/2012 ze dne 10. dubna 2012](#)
- [Právní symbolika v podání T. Hobbese](#)
- [Nezávislé regulační orgány \(stručný nástin problematiky\)](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás X. část - možné erbovní spory v ČR dnes](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás IX. část - „Smluvní příbuzenství“ a továrny na erby](#)
- [Etika především](#)
- [Právo, pohádky a kultura sebelásky](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás - VIII. část - Erbovní spory](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VII. část - Málo známé dokumenty, deklarace české šlechty 1938-1939](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VI. část - Zadarmo to nebude, právo na místo](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás V. část - Nebijte dámu aneb heraldická etiketa](#)